

Maak repareren mogelijk en makkelijk

Beleidsvoorstellen van de Campagne Recht op Repareren

Bij heel wat producten daalt de laatste decennia de repareerbaarheid en verkort de levensduur. Hierdoor moeten er meer producten gemaakt, getransporteerd en gerecycleerd worden. Dat leidt tot een toename van milieuvervuiling, broeikasgassen, grondstoffen- en energieverbruik. Daarnaast zadelt het de consumenten met extra kosten en moeite op. Deze trend kan echter worden gekeerd, onder meer via wetgeving.

Onderstaande beleidsvoorstellen streven ernaar het produceren en verkopen van niet of moeilijk herstelbare producten minder interessant te maken. Ze stimuleren producenten om hun producten zo te ontwerpen dat ze lang meegaan en makkelijk te repareren zijn¹. Ze dagen producenten en verkopers uit om innovatieve, circulaire businessmodellen te ontwikkelen en af te stappen van verdienmodellen die gericht zijn op het stimuleren van overconsumptie. Tot slot moedigen ze ook consumenten aan om vaker voor duurzame en herstelbare producten te kiezen.

Uit verschillende onderzoeken blijkt dat de meerderheid van de consumenten voorstander is van duurzame en herstelbare producten². Een belangrijk nadeel van deze producten is wel dat ze vaak goedkoper zijn op de lange termijn, maar duurder bij aankoop. Dit leidt ertoe dat financieel kwetsbare mensen vaak genoodzaakt zijn om de minder duurzame producten te kopen. Daarom roepen we op om bij onderstaande beleidsvoorstellen flankerende maatregelen te voorzien voor financieel kwetsbare mensen, zoals een rollend fonds voor de aankoop van huishoudtoestellen. We dringen er ook op aan om sterker in te zetten op armoedebestrijding. Armoede zorgt er vandaag immers voor dat een belangrijke groep mensen niet kan kiezen voor duurzame producten en dat er een behoefte blijft aan producten van slechte kwaliteit. Om deze flankerende maatregelen te ontwikkelen kan best een beroep gedaan worden op bestaande beleidsinstrumenten zoals de armoedetoets en op advies van instanties en organisaties die met deze doelgroepen werken, zoals het Interfederaal Steunpunt Armoedebestrijding, Netwerk tegen armoede en Samenlevingsopbouw.

Op enkele uitzonderingen na, bijvoorbeeld wanneer een nieuw ontwerp leidt tot een substantieel kleiner energieverbruik van een toestel, zijn langdurig gebruik en reparatie altijd ecologischere dan vervangen. Daarom willen we dat deze wetsvoorstellen gelden voor alle producten, tenzij de producent duidelijk kan aantonen dat vervanging ecologischere is dan herstel. De bewijslast hiervoor ligt bij de producent.

¹ Omdat het gaat over een ander ontwerp van producten, wordt ook van 'Ecodesign' gesproken.

² Zie onder andere de Special Eurobarometer Survey van 2020:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_383.

1. Verleng de wettelijke garantie tot 10 jaar

Als een product tijdens de garantieperiode stuk gaat, zijn producenten/verdelers verplicht om de consument een werkend product te bezorgen. Dit stimuleert producenten om producten zo te ontwerpen dat ze minstens tijdens de periode van de garantie niet kapot gaan en makkelijk te herstellen zijn. Ook voor consumenten is de garantie een stimulans om het product in te leveren voor reparatie in plaats van onmiddellijk een nieuw aan te kopen. De wettelijke garantie bedraagt momenteel 2 jaar, terwijl we van de meeste producten een veel langere levensduur mogen verwachten.

⇒ Daarom vragen we dat de Europese en Belgische overheden de garantietermijn voor alle producten uitbreiden tot 10 jaar, waarbij de bewijslast gedurende de volledige termijn bij de producent ligt.

Huidige Europese en Belgische regelgeving

Producenten/verdelers die in Europa producten op de markt brengen, zijn wettelijk verplicht om 2 jaar gratis garantie te geven. Gaat een product in die periode stuk, dan is de producent/verdelers verplicht om de consument gratis een werkend product te bezorgen. De bewijslast ligt momenteel enkel de eerste 6 maanden bij de producent, daarna ligt de bewijslast bij de consument. Sommige producenten/verdelers bieden daarbovenop een langere commerciële garantie aan. Deze is optioneel en doorgaans betalend.

Problemen met deze Europese en Belgische regelgeving

- De wettelijke garantie van 2 jaar is een 'fabrieksgarantie'. Die is bedoeld om fabricagefouten te compenseren. Dit mechanisme werkt echter niet om een lange levensduur van producten te stimuleren. Uit onderzoek in oa Frankrijk, Duitsland en Groot-Brittanië³ blijkt bv **dat heel wat toestellen minder lang meegaan dan vroeger**. Na de wettelijke garantieperiode gaan ze dus alsnog sneller stuk dan vroeger.
- De **bewijslast** voor 6 maanden bij de producent leggen, stimuleert producenten onvoldoende om degelijke producten te maken.
- Producten die niet meer 'in garantie' zijn worden ook **minder vaak hersteld** dan producten die wel nog in garantie zijn⁴.
- Vandaag wordt zelfs de wettelijke fabrieksgarantie van 2 jaar niet altijd correct toegepast. Ook geven verschillende fabrikanten/verkopers **verwarrende informatie** door de termen wettelijke en commerciële garantie door elkaar te gebruiken.

³ Bijvoorbeeld: in 8 jaar tijd verkortte de gemiddelde levensduur van wasmachine van 10 jaar in 2010 tot 7 jaar in 2018. Onderzoek uit het VK:

<http://www.ukwhitegoods.co.uk/appliance-industry-news/4395-investigation-on-obsolence> en

<https://www.bbc.com/news/business-27253103>. Onderzoek uit Frankrijk:

<https://www.halteobsolence.org/rapport-denquete-sur-lobsolescence-des-lave-linge-2/>. Onderzoek uit Duitsland:

<https://www.oeko.de/forschung-beratung/themen/konsum-und-unternehmen/fragen-und-antworten-zu-obsolenz/>

⁴ <https://ademe.typepad.fr/files/dur%C3%A9-de-vie-des-eee.pdf>

- **Software en firmware updates** vallen niet onder de huidige garantieregels. Een toestel kan echter ook onbruikbaar worden omdat het niet meer compatibel is met nieuwe of geüpdate apps.

Onze voorstellen

- Een langere garantie moedigt de consument aan een product te laten herstellen in plaats van het te vervangen door een nieuw. Het is ook een stimulans voor fabrikanten om stevigere en repareerbare producten te produceren. Zo vermijden ze hoge herstellkosten. Uit onderzoek van VITO⁵ blijkt dat producenten er doorgaans in slagen om het aantal producten dat stuk gaat onder garantie tot 3% te beperken. Volgens VITO kan het uitbreiden van de garantie een goede tool zijn om de levensduur van producten te verlengen. Daarom stellen wij voor de wettelijke ‘fabrieksgarantie’ uit te breiden met een eveneens verplichte en gratis ‘gebruiksgarantie’ van 8 jaar. Zo krijg je **een wettelijke garantie van in totaal 10 jaar**. De garantie zou moeten gelden voor alle gebruiksgoederen, met eventueel een uitzondering voor producten waarvan duidelijk kan aangetoond worden dat dit technisch onmogelijk is en dat er geen oplossingen zijn.
- Leg de **bewijslast gedurende de volledige garantieperiode bij de producent**.
- **Zorg dat consumenten goed geïnformeerd zijn over hun rechten en bewaak de handhaving** van de wettelijke garantie. Overweeg praktijktesten om overtreders op te sporen en bestraf inbreuken.
- Verplicht verdelers om **de verwachte levensduur en de herstelbaarheid van producten aan te geven**. Zo kunnen consumenten producten beter vergelijken en de kostprijs van een product op lange termijn inschatten. Door deze informatie duidelijk zichtbaar te maken, worden producten met een lange levensduur en/of een goede herstelbaarheidsscore in de verf gezet. Dit kan andere producenten stimuleren om te volgen. In Frankrijk werd eind 2019 al een wet aangenomen die de herstelbaarheidsscore verplicht vanaf 2021 en een duurzaamheidsscore vanaf 2024⁶.
- Stimuleer producenten om in te zetten op levensduurverlenging. **Werk als overheid targets uit voor het optrekken van de levensduur** van producten.
- Verplicht producenten om **gedurende de volledige duur van de garantie soft- en firmware updates** te voorzien, zodat een toestel normaal blijft functioneren en compatibel is met nieuwe apps.

⁵ http://www.benelux.int/files/7915/2896/0920/FINAL_Report_Benelux.pdf

⁶

https://www.lexpress.fr/actualite/societe/environnement/qu-est-ce-que-l-indice-de-reparabilite-cense-seduire-les-consommateurs-francais_2110700.html?fbclid=IwAR10meldsu9W4qZrSnuIVxCnUWF68Bm2-UsBciTZ-N4tZfZm2hHpFVS-_Qo

2. Verplicht bedrijven om herstelinformatie aan iedereen ter beschikking te stellen

Wil je een toestel herstellen, dan vind je vandaag vaak geen informatie over hoe je een toestel uiteen kunt halen zonder het te beschadigen, welke functie de verschillende onderdelen hebben, hoe je een defect kunt herkennen, hoe je onderdelen kunt vervangen,... Vaak beschikt de producent over deze informatie, maar maakt hij ze niet openbaar. Dit maakt herstellingen onnodig moeilijker, tijdrovender en duurder. Dat werkt ontmoedigend voor herstellende en consumenten.

⇒ Daarom vragen we dat producenten deze herstelinformatie gratis online aanbieden aan eindgebruikers, niet-professionele en professionele herstellende.

Huidige Europese regelgeving (okt 2019)⁷

Op de Europese markt zijn bedrijven vanaf 2021 verplicht om voor bepaalde toestellen (oa koelkasten, wasmachines, droogkasten, televisies, vaatwassers, verlichtingselementen, lastoestellen) gratis online herstelinformatie te verstrekken aan professionele herstellende, vanaf 2 jaar nadat het toestel op de markt kwam (na de wettelijke garantieperiode dus). Dit staat ook bekend als de Repair Manual. Om de Repair Manual te krijgen, moeten professionele herstellende zich bij de producent of verdeler registreren. De producent/verdelende mag de toegang beperken tot herstellende die kunnen bewijzen dat ze de nodige technische competenties en verzekeringen hebben. Als een lidstaat een officieel register van professionele herstellende heeft, geldt opname in dit register als voldoende bewijs van technische competenties.

Ook wat er in de herstelinformatie moet staan, is vastgelegd: oa een demontagekaart of explosietekening, lijst van noodzakelijke reparatie- en testapparatuur, informatie over onderdelen en diagnose (zoals minimum en maximum theoretische waarden voor metingen), bedradings- en aansluitschema's, diagnostische fout- en foutcodes, instructies voor de installatie van relevante software en firmware met inbegrip van reset-software. Producenten mogen een redelijke vergoeding vragen voor het verstrekken van deze informatie. Volgens de Europese Commissie is een vergoeding redelijk als ze niet ontmoedigend werkt.

Problemen bij de huidige (Europese) regelgeving

- De verplichting om herstelinformatie openbaar beschikbaar te stellen geldt alleen voor **een beperkt aantal toestellen**.
- De regelgeving voorziet dat **enkel registreerde herstellende** toegang krijgen tot de herstelinformatie. In landen die niet over een officieel register van herstellende beschikken (zoals België), kunnen producenten/verdelende volledig zelf bepalen hoeveel herstellende ze

⁷ Algemene info over de Europese ecodesign wetgeving:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_19_5889 en

<https://www.beuc.eu/press-media/news-events/new-ecodesign-measures-make-repair-easier-and-products-safer>.

Specifiekere informatie is per productcategorie opgesplitst. Voor vaatwassers vind je dit bv hier:

https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/c-2019-2123_en_annexe_acte_autonome_part1_v4.pdf

toegang geven en volgens welke criteria.

- De regelgeving voorziet dat **enkel professionele herstellere** zich kunnen registreren om hersteinformatie te krijgen.
- Bedrijven/verdelers mogen '**een redelijke vergoeding**' vragen voor het verstrekken van de informatie. Wat is 'redelijk' en vanaf wanneer werkt de prijs 'niet ontmoedigend'? Dit is moeilijk vast te leggen en zal tot veel discussie leiden. Bovendien is de gevraagde informatie informatie die de producent al ter beschikking heeft en hoeft hij ze enkel openbaar te maken.

Onze voorstellen

- Breid deze verplichting uit naar **alle toestellen** op de Europese markt. Ook kleinere huishoudtoestellen, smartphones en tablets gaan vaak kapot en zouden makkelijker te repareren moeten zijn.
- Maak de toegang tot hersteinformatie **gratis**.
- Beperkt de toegang tot hersteinformatie niet tot professionele herstellere, maar maak ze **toegankelijk voor eindgebruikers en niet-professionele herstellere**.
- Stimuleer producenten om bij toestellen met een display **automatische foutdiagnoses** in te bouwen.

3. Zorg dat iedereen tot minstens 10 jaar na de aankoop van een toestel makkelijk en snel aan betaalbare wisselstukken kan geraken.

Een belangrijke drempel voor het herstellen van toestellen is het al dan niet vermeende gebrek aan wisselstukken. Soms zijn er geen wisselstukken beschikbaar. Soms zijn wisselstukken wel beschikbaar, maar is de aankoop ervan te duur in verhouding tot de aankoop van een nieuw toestel. Soms is de levertijd van wisselstukken zo lang dat consumenten de voorkeur geven aan de aankoop van een nieuw toestel. Negatieve ervaringen met het verkrijgen van wisselstukken leiden ertoe dat consumenten en herstellere niet langer kiezen voor reparatie.

- ⇒ Daarom vragen we dat producenten ervoor zorgen dat consumenten, vrijwillige en professionele herstellere tot minstens 10 jaar na de aankoop van een toestel wisselstukken kunnen bestellen. Daarbij mogen de prijs en levertermijn van de wisselstukken de keuze voor herstel niet ontmoedigen.
- ⇒ Ook vragen we om herstellere en consumenten beter te informeren over hun recht op wisselstukken.

Huidige Europese regelgeving (okt 2019)

Op de Europese markt zijn bedrijven vanaf 2021 verplicht om voor bepaalde toestellen (oa koelkasten, wasmachines, droogkasten, televisies, vaatwassers, verlichtingselementen, lastoestellen) te blijven aanbieden gedurende 7 à 10 jaar. De wisselstukken moeten binnen de 15 werkdagen geleverd worden (3 weken dus). Sommige wisselstukken moeten ze beschikbaar stellen aan iedereen, dus ook gebruikers en niet-professionele herstellere. Andere enkel aan professionele herstellere. Wisselstukken moeten met standaard materiaal vervangen kunnen worden en zonder blijvende schade toe te brengen aan het toestel. Er zijn geen regels rond prijs. Een lijst met de verkrijgbare wisselstukken moet gratis te consulteren zijn op de websites van producenten of verdelere. Voor de wisselstukken die enkel beschikbaar zijn voor professionele herstellere, moet deze lijst pas 2 jaar nadat het toestel op de markt kwam online staan (dus na de wettelijke garantieperiode).

Problemen met deze Europese regelgeving

- De verplichting om herstellere informatie openbaar beschikbaar te stellen geldt alleen voor **een beperkt aantal toestellen**.
- De meeste wisselstukken moeten volgens de huidige regelgeving **enkel beschikbaar worden gesteld aan professionele herstellere**. Daardoor hebben eindgebruikers en niet-professionele herstellere slechts toegang tot een erg beperkt aantal wisselstukken.
- Het argument dat producenten gebruiken om dit onderscheid tussen professionele en niet-professionele herstellere te maken is doorgaans **dat enkel professionele herstellere deze wisselstukken op een veilige manier kunnen vervangen**. Hierover bestaat er echter heel wat discussie. Er zijn aanwijzingen dat sommige producenten het veiligheidsrisico erg ruim interpreteren. Producenten zouden gestimuleerd moeten worden om toestellen zo te ontwerpen dat wisselstukken die snel kapot gaan, door iedereen veilig te vervangen zijn.
- Het feit dat **sommige wisselstukken 7 jaar en andere 10 jaar beschikbaar moeten zijn, is verwarrend** voor consumenten en herstellere.

- **3 weken wachten op wisselstukken is lang** voor huishoudtoestellen die permanent gebruikt worden, zoals koelkasten of wasmachines. Dit kan de keuze voor herstel ontmoedigen.
- In de regelgeving zit **geen mechanisme om te vermijden dat wisselstukken zo duur worden aangeboden** dat dit de keuze voor herstel ontmoedigt.

Onze voorstellen

- Breid deze verplichting uit naar **alle toestellen** op de Europese markt. Ook kleinere huishoudtoestellen, smartphones en tablets gaan vaak kapot en zouden makkelijker te repareren moeten zijn.
- Verplicht producenten om **alle onderdelen ook ter beschikking te stellen aan eindgebruikers, niet-professionele herstellende en wisselstukkenhandelaars**. Producenten die voor bepaalde wisselstukken een uitzondering willen omwille van een veiligheidsrisico, moeten duidelijk kunnen aantonen wat het veiligheidsrisico precies inhoudt en dat er er een beter ontwerp dit veiligheidsprobleem niet kan oplossen.
- Leg de verplichte beschikbaarheidsduur voor alle wisselstukken op **10 jaar** na introductie van het toestel op de markt.
- Kort de maximum levertermijn voor wisselstukken in tot **maximum 10 werkdagen**.
- Hanteer ook hier het principe van de **'redelijke prijs'** waarbij de prijs van wisselstukken de keuze voor herstel niet mag ontmoedigen.
- **Communiqueer de verplichtingen** voor het aanbieden van wisselstukken ook duidelijk naar consumenten en herstellende, zodat ze hun rechten kennen en gestimuleerd worden om voor herstel te kiezen.

4. Stel een officieel register van herstellere op

Producenten kunnen momenteel zelf bepalen aan welke criteria een hersteller moet voldoen om toegang te krijgen tot bepaalde wisselstukken en herstellinformatie. Dit geldt niet voor Europese landen waar er een officieel register van herstellere bestaat. Daar zijn bedrijven verplicht om herstellere die in het officieel register staan, te beschouwen als herstellere die de nodige technische competenties hebben om herstellingen uit te voeren. Op dit moment beschikt België niet over een officieel register van herstellere. Een nationaal register zou de macht van bedrijven beperken om Belgische herstellere de toegang tot wisselstukken en herstellinformatie te weigeren.

⇒ Daarom vragen wij dat België een officieel register van erkende herstellere opstelt.

Huidige Europese en Belgische regelgeving (okt 2019)

Producenten of verdelers kunnen van professionele herstellere die toegang tot herstellinformatie of wisselstukken vragen, eisen dat hij/zij aantoont:

- over de nodige technische competenties beschikt om herstellingen uit te voeren,
- voldoet aan de geldende voorschriften voor herstellere in de betreffende lidstaat,
- voldoende verzekerd is.

Wat de eerste twee punten betreft, volstaat verwijzing naar een officieel register als voldoende bewijs. Deze regelgeving wordt van kracht in de EU vanaf 2021, voor bepaalde toestellen (oa koelkasten, wasmachines, droogkasten, televisies, vaatwassers, verlichtingselementen, lastoestellen). De Europese regelgeving spreekt enkel van 'professionele herstellere' en ziet ook het register enkel als een register voor professionele herstellere. In België is er momenteel geen nationaal register van herstellere.

Problemen met deze Europese en Belgische regelgeving

- **Producenten/verdelers hebben de macht om geen enkele Belgische hersteller te erkennen** als technisch competent, of om onafhankelijke Belgische herstellere uit te sluiten. Dit kan leiden tot een gebrek aan herstellere, waardoor repareren ontmoedigd wordt.
- Het register werkt als **een mechanisme om bepaalde herstellere de toegang te ontzeggen** tot informatie en wisselstukken.

Onze voorstellen

- Zolang producenten/verdelers het recht hebben om bepaalde informatie en wisselstukken te beperken tot professionele herstellere, lijkt het ons aangewezen om **een officieel register op te stellen**, zodat de macht om herstellere te erkennen niet enkel bij de producenten berust. Daarom vragen we de Belgische overheid om op korte termijn criteria een officieel register van herstellere op te stellen en daarin zeker ook de bezorgdheden van onafhankelijke herstellere mee te nemen.
- Op lange termijn pleiten we ervoor het register niet als een instrument voor uitsluiting van bepaalde herstellere te gebruiken, maar als **een instrument voor kwaliteitsgarantie** van herstellere. Dat kan bijvoorbeeld door criteria op te nemen die consumenten ten goede komen, zoals bijvoorbeeld garantie op herstellingen.

5. Maak herstellen goedkoper

Een belangrijke reden waarom zowel producenten als herstellere en consumenten vaak kiezen voor vervangen dan voor herstellen, is de (vermeende) kostprijs van een reparatie. Die hangt samen met verschillende factoren: de kostprijs van wisselstukken, de kostprijs van een duurzamer ontwerp en de kostprijs van arbeid (repareren is arbeidsintensief). Anderzijds blijkt uit onderzoek van oa VITO⁸ en Netwerk Bewust Verbruiken⁹ dat hier ook een perceptieprobleem speelt: in tegenstelling tot wat vaak wordt gedacht, is voor de consument repareren doorgaans goedkoper is dan vervangen.

⇒ Daarom vragen we dat de Europese, Belgische, Vlaamse en lokale overheden maatregelen nemen om herstellen goedkoper te maken en te investeren in de uitbouw van een volwaardige herstelsector.

Huidige situatie en problemen in België

- Voor het repareren van kledij, schoenen en fietsen geldt in België een verlaagd BTW-tarief van 6%. Dit is niet het geval voor repareren van elektrische toestellen. Daar geldt het normale **BTW-tarief van 21%**. Het BTW-tarief wordt nationaal vastgelegd, maar de categorieën waarvoor een land een uitzonderingstarief mag vastleggen, zijn Europees bepaald.
- België is het land met de **hoogste belasting op arbeid** van de OESO. Reparatiewerk is doorgaans arbeidsintensief werk. Door de dure arbeidskost is het beroep onaantrekkelijk, waardoor er weinig professionele herstellere zijn, zeker voor kleinere elektrische toestellen (zoals stofzuigers, mixers, koffiezetapparaten,...). Ook zijn er weinig opleidingen tot hersteller.
- Er staat **geen prijslimiet op wisselstukken**.
- Uit onderzoek van Netwerk Bewust Verbruiken blijkt dat driekwart van de mensen gelooft dat **herstellen doorgaans meer kost dan een nieuw toestel** aan te open. Vaak is dit ook het advies dat verkopers geven.

Onze voorstellen

- **Verbied producten waarvan de batterij niet vervangen kan worden** zonder het toestel kapot te maken.
- Hanteer ook bij wisselstukken het principe van de **'redelijke prijs'** waarbij de prijs de keuze voor herstel niet mag ontmoedigen.
- Ontmoedig praktijken waarbij producenten **herstellere verplichten om dure diagnose-toestellen aan te schaffen**, zoals Apple deed met de vingerafdrukscanner en de automerken voor het uitlezen van de ECU.
- Ook maatregelen die zorgen voor **het openbaar maken van de herstel informatie** (zie

⁸ https://vito.be/sites/vito.be/files/compressed-downloads/toestellen_herstellen.pdf

⁹ <https://www.bewustverbruiken.be/artikel/86-vlamingen-wil-beter-repareerbare-producten>

punt 2), maken herstellen minder tijdsintensief en dus goedkoper.

- **Steun en versterk Europese maatregelen** die producenten verplichten om toestellen zo te ontwerpen dat ze makkelijk te repareren zijn, zoals de Ecodesign Directive¹⁰.
- **Geef financiële stimuli aan producenten die investeren in het herstelbaar maken van hun producten**, bv door een lagere Recupel-bijdrage te vragen aan bedrijven die producten (laten) repareren in plaats van recyclen. Deze maatregel heeft een bijkomend positief effect: als producten gemakkelijker herstelbaar zijn, zal de arbeidstijd en dus de kost voor reparatie dalen. Vanuit dezelfde logica kan een hogere Recupelbijdrage gevraagd worden aan producenten die niet of moeilijk herstelbare producten op de markt brengen.
- **Verlaag de lasten op arbeid**. En maak zo ook het beroep van hersteller aantrekkelijker. Deze maatregel heeft een belangrijk bijkomend positief effect. Uit onderzoek van VITO¹¹ blijkt dat het uitbouwen van een professionele herstelsector leidt tot een netto stijging van het aantal jobs en de lokale economie stimuleert.
- **Breid het verlaagd BTW-tarief uit** naar de herstelling van elektrische toestellen, met inbegrip van computers, tablets en smartphones.
- Voorzie voor herstellere een vergoeding voor de uitgespaarde CO₂-uitstoot die ze realiseren.
- **Subsidieer opleidingsverstrekkers en bedrijven uit de sociale economie** die inzetten op het opleiden en tewerkstellen van herstellere. Ook het Europees milieuoentschap verdedigt deze optie om hoge arbeidskosten te compenseren¹².
- **Geef financiële stimuli aan consumenten die kiezen voor herstel**, bv door middel van een reparatiefonds dat de helft van de reparatiekosten terugbetaalt. Zo maakte Zweden reparatie fiscaal aftrekbaar en kunnen Zweden de helft van de arbeidskosten op een reparatie terugkrijgen, tot een maximum van 2.400 euro per jaar. Ook steden kunnen dit principe toepassen en een voortrekkersrol spelen. De Oostenrijkse stad Graz betaalt inwoners bijvoorbeeld de helft van de reparatiekosten terug, met een maximum van 100 euro per jaar.
- **Informeer consumenten** dat herstellen doorgaans goedkoper is dan vervangen. Zorg dat onderzoeksresultaten die dit aantonen bij het grote publiek geraken, bijvoorbeeld door middel van brede sensibiliseringscampagnes. Zo liep in Nederland in het najaar van 2019 de campagne Repareer het /Waardeer het.

Ook een ‘**herstelbaarheidsscore**’ zou een positieve rol kunnen spelen bij het informeren van consumenten. Dat is een score die de consument informeert over hoe makkelijk een product te repareren is. Momenteel kan de consument voor de keuze van een product slechts afgaan op prijs en imago van een product. Er is geen incentive om te kiezen voor een repareerbaar product. De kans is groot dat hij/zij kiest voor een goedkoper, minder repareerbaar product, hoewel dit op de lange termijn uiteindelijk duurder uitkomt. Daardoor worden repareerbare producten uit de markt geduwd en krijgen we een neerwaartse spiraal op vlak van kwaliteit. De repareerbaarheidsscore kan de consument helpen een duurzamere, en op de lange termijn goedkopere, keuze te maken.

¹⁰ <https://www.eceee.org/ecodesign/>

¹¹ www.nieuwsbriefmilieueconomie.nl/index.php?option=com_content&view=article&id=752&Itemid=99

¹² <https://www.eea.europa.eu/highlights/product-reuse-and-longer-lifespans>